অধ্যায় ৯ ঃ ভাৰতীয় সংসদ আৰু ৰাজ্যিক বিধান মণ্ডল

অধ্যায় গাঁথনি

৯.১ উদ্দেশ্য

৯.২ পৰিচয়

৯.৩ ভাৰতীয় সংসদৰ গঠন

৯.৩.১ ৰাষ্ট্রপতি

৯.৩.২ ৰাজ্য সভা

৯.৩.৩ লোক সভা

৯.৪ সংসদৰ ক্ষমতা আৰু কার্যাৱলী

৯.৫ সংসদৰ দুয়োখন সদনৰ মাজৰ সম্পর্ক

৯.৬ আইন প্রণয়ন পদ্ধতি

৯.৬.১ বিত্তীয় আইন প্রণয়ন পদ্ধতি

৯.৭ ৰাজ্যিক বিধান মণ্ডল

৯.৭.১ বিধানসভা

৯.৭.২ বিধান পৰিষদ

৯.৮ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

৯.৯ অধিক জানিবলৈ

৯.১০ অগ্রগতিৰ খতিয়ান

৯.১১ আৰ্হি প্রশ্ন

৯.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- ভাৰতীয় সংসদৰ লোকসভা আৰু ৰাজ্যসভাৰ গঠন সম্পর্কে আলোচনা কৰিব পাৰিব
- সংসদৰ ক্ষমতা আৰু কার্যৱলীৰ ব্যাখ্যা আগবঢ়াব পাৰিব
- সংসদৰ দুয়োখন সদনৰ সম্পর্কৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিব পাৰিব
- ভাৰতীয় সংসদৰ আইন প্রণয়ন পদ্ধতিৰ ব্যাখ্যা আগবঢ়াব পাৰিব
- ৰাজ্যিক বিধান মণ্ডলৰ গাঁঠনি, ক্ষমতা আৰু কার্যাৱলী সম্পর্কে আলোচনা কৰিব পাৰিব।

৯.২ পৰিচয়

ভাৰতীয় কেন্দ্রীয় বিধানমণ্ডলক সংসদ বুলি জনা যায়। ই ৰাষ্ট্রপতি, লোকসভা আৰু ৰাজ্যসভাক লৈ গঠিত। ৰাজ্যসভা হ'ল উচ্চ সদন যাক ৰাজ্য পৰিষদ বুলিও জনা যায়। লোকসভা হ'ল নিম্ন সদন যাক জনসাধাৰণৰ সদন বুলি কোৱা হয়। ভাৰতৰ ৰাষ্ট্রপতি সংসদৰ অবিচ্ছেদ্য অংগ কিন্তু তেওঁ ইয়াৰ সদস্য নহয়।

প্রত্যেক ৰাজ্যতে নিজাকৈ বিধান মণ্ডল থাকে। কিছুমান ৰাজ্যত এখন সদন আৰু কিছুমান ৰাজ্যত দুখন সদন থাকে। ৰাজ্যপাল সদনৰ এটা অপৰিহাস্য অংগ।

৯.৩ ভাৰতীয় সংসদৰ গঠন

৯.৩.১ ৰাষ্ট্রপতি

ভাৰতৰ ৰাষ্ট্রপতি হ'ল ভাৰতীয় সংসদৰ এক গুৰুত্বপূর্ণ অংগ। তেওঁ সংসদৰ দুয়োখন সদনৰ অধিবেশন আহ্বান কৰিব পাৰে আৰু স্থগিত ৰাখিব পাৰে। আনকি তেওঁ লোকসভা ভংগ কৰি দিব পাৰে। সংসদে অনুমোদন জনোৱা বিষয়বোৰ ৰাষ্ট্রপতিৰ স্বাক্ষৰ পালেহে আইনত পৰিনত হয়।

লোকসভাৰ প্রত্যেক সাধাৰণ নির্বাচনৰ পিছৰ প্রথম অধিবেশন আৰু প্রত্যেক বছৰৰ প্রথম অধিবেশনত ৰাষ্ট্রপতিয়ে সংসদৰ দুয়োখন সদনক একেলগে সম্বোধন কৰে। তেওঁ সংসদলৈ সদস্যও মনোনিত কৰে।

৯.৩.২ ৰাজ্যসভা

ৰাজ্যসভাক ৰাজ্যপৰিষদ বুলিও জনা যায়। ই ভাৰতৰ ৰাজ্যসমূহক প্রতিনিধিত্ব কৰে। ৰাজ্য সমূহে জনসংখ্যাৰ ভিত্তিত তেওঁলোকৰ প্রতিনিধি এই সদনলৈ প্রেৰণ কৰে। ৰাজ্য সভাৰ সদস্যৰ সংখ্যা ২৫০ জন, ইয়াৰে জনক বিভিন্ন ৰাজ্যৰ বিধানগুলৰ পৰা নির্বাচন কৰা হয় আৰু ১২ জন সদস্যক ৰাষ্ট্রপতিয়ে সাহিত্য, বিজ্ঞান, কলা আৰু সমাজ সেৱাৰ ক্ষেত্রৰ পৰা মনোনিত কৰে।

ৰাজ্যসভাৰ সদস্যসকলক জনসাধাৰণে পোনপটীয়াকে নির্বাচন নকৰে। প্রতিজন ৰাজ্যৰ বিধানসভাৰ নির্বাচিত সদস্যসকলে একক হস্তান্তৰমূলক গোপন ভোটৰ জৰিয়তে আনুপাতিক প্রতিনিধিত্বৰ ভিত্তিত ৰাজ্যসভাৰ সদস্যসকলক নির্বাচন কৰে।

ৰাজ্যসভাৰ সদস্য হ'বৰ বাবে তেওঁ ভাৰতীয় নাগৰিক হ'ব লাগিব। তেওঁৰ বয়স ৩০ বছৰৰ কম হ'ব নোৱাৰিব। তেওঁ যিখন ৰাজ্যৰ পৰা ৰাজ্যসভাৰ প্রার্থী হ'বলৈ ইচ্ছা কৰে, তেওঁ সেই ৰাজ্যৰ সংসদীয় নির্বাচনী সমষ্টিৰ প্রার্থী হ'ব লাগিব।

ৰাজ্যসভা হ'ল স্থায়ী সদন। ইয়াক ভংগ কৰিব নোৱাৰি। ইয়াৰ এক তৃতীয়াংশ

সদস্যই প্ৰত্যেক দুই বছৰৰ মূৰে মূৰে অৱসৰ গ্ৰহণ কৰে আৰু খালী হোৱা ৰাজ্যৰ পৰা নতুন সদস্য নিৰ্বাচিত হয়। ৰাজ্যসভাৰ সদস্যই নিজে পদত্যাগ কৰিব পাৰে আৰু তেওঁ যদি সংবিধান মতে অযোগ্য বুলি প্ৰমাণিত হয় তেতিয়া সদনে তেওঁক বৰ্খাস্ত কৰিব পাৰে।

ভাৰতৰ উপ-ৰাষ্ট্ৰপতি ৰাজ্যসভাৰ পদেন সভাপতি। তেওঁ সদনৰ বৈঠকত সভাপতিত্ব কৰে। তেওঁ সভাৰ শৃংখলা পৰিচালনা কৰে আৰু সদস্য সকলৰ অধিকাৰ আৰু সুবিধা সংৰক্ষন কৰে। তেওঁৰ অনুপস্থিতিত উপ-সভাপতিয়ে ৰাজ্যসভাৰ বৈঠকত সভাপতিত্ব কৰে। তেওঁক সদস্য সকলৰ মাজৰ পৰা নিৰ্বাচন কৰা হয়।

৯.৩.৩ লোকসভা

লোকসভাক জনসাধাৰণৰ সদন বুলিও জনা যায়। সাধাৰণতে ই দেশৰ জনসাধাৰণক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে। সংবিধান মতে লোকসভাৰ সৰ্বাধিক সদস্যৰ সংখ্যা ৫৫২ জন। বৰ্তমান ই ৫৪৫ জন সদস্যৰে গঠিত, তাৰে ৫৪৩ জন সদস্যক জনসাধাৰণে পোনপটীয়াভাৱে নিৰ্বাচন কৰে আৰু যদি ইংগ-ভাৰতীয় সম্প্ৰদায়ৰ পৰা কোনো সদস্য নাথাকে তেতিয়া ২ জন ইংগ-ভাৰতীয় সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যক ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে মনোনিত কৰে। অনুসূচিত জাতি আৰু অনুসূচিত জনজাতিৰ বাবে সদনত আসন সংৰক্ষণৰ ব্যৱস্থা আছে।

লোকসভাৰ সদস্য সকলক জনসাধাৰণে প্ৰত্যক্ষভাৱে নিৰ্বাচন কৰে। সদনে নিৰ্ধাৰণ কৰি দিয়া আসন অনুযায়ী সদস্য নিৰ্বাচনৰ বাবে সমগ্ৰ দেশখনক কিছুমান সমষ্টিত ভাগ কৰা হয়। প্ৰত্যেক সমষ্টিৰ পৰা সাৰ্বজনীন প্ৰাপ্তবয়স্ক ভোটাধিকাৰৰ ভিত্তিত প্ৰতিনিধি নিৰ্বাচন কৰা হয়। ৰাজ্য আৰু কেন্দ্ৰীয় শাসিত অঞ্চলৰ আসন সমূহ তাৰ জনসাধাৰণৰ ভিত্তিত স্থিৰ কৰা হয়।

লোকসভাৰ সদস্য হ'বৰ বাবে তেওঁ ভাৰতীয় নাগৰিক হ'ব লাগিব। তেওঁৰ বয়স ২৫ বছৰৰ কম হ'ব নোৱাৰিব। তেওঁ ভাৰত চৰকাৰ বা ৰাজ্য চৰকাৰৰ অধীনত কোনো লাভজনক পদত অধীস্থ হ'ব নালাগিব।

যদি এজন সদস্য অযোগ্য বুলি ঘোষিত হয় আৰু যদি তেওঁ ইচ্ছাকৃতভাৱে আগতীয়াকৈ পদত্যাগ কৰে তেতিয়াহ'লে আসনখন খালী বুলি ঘোষণা কৰা হয়। এজন সদস্য যদি কোনো কাৰণ নথকাকৈ সদনৰ অধ্যক্ষক নজনোৱাকৈ ৬০ দিনতকৈ বেছি দিন সদনত উপস্থিত নাথাকে তেতিয়া তেওঁৰ পদটো খালী বুলি ঘোষণা কৰা হয়।

লোকসভাৰ সদস্য সকলক ৫ বছৰৰ বাবে নিৰ্বাচন কৰা হয়। কিন্তু ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে ইয়াৰ কাৰ্যকাল শেষ হোৱাৰ আগতে ভংগ কৰি দিব পাৰে। ৰাষ্ট্ৰীয় জৰুৰী অৱস্থা চলি থাকিলে ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে ইয়াৰ কাৰ্যকাল বৃদ্ধি কৰিব পাৰে।

লোকসভাৰ অধিবেশন বছৰত দুবাৰকৈ হয়। প্ৰথমখন অধিবেশনৰ শেষ বৈঠক আৰু দ্বিতীয়খনৰ প্ৰথম বৈঠকৰ মাজত ৬ মাহতকৈ বেছি ব্যৱধান থাকিব নোৱাৰে। প্ৰয়োজন সাপেক্ষে ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে বিশেষ অধিবেশন আহ্বান কৰিব পাৰে।

অধ্যক্ষই সভাৰ বৈঠকত সভাপতিত্ব কৰে। তেওঁক সদস্য সকলে তেওঁলোকৰ মাজৰ পৰাই নিৰ্বাচন কৰে। তেওঁৰ অনুপস্থিতিত উপাধ্যক্ষই সভাত সভাপতিত্ব কৰে। অধ্যক্ষক প্ৰশাসনীক কাম-কাজত সহায় কৰিবৰ বাবে সদনত সচিবালয়ৰ ব্যৱস্থা আছে।

● **লোকসভাৰ অধ্যক্ষ**

লোকসভাৰ অধিবেশনত সভাপতিত্ব কৰা বিষয়াজনক অধ্যক্ষ বুলি কোৱা হয়। তেওঁৰ পদটোৰ বিশেষ মহত্ব, সন্মান আৰু গুৰুত্ব আছে। নিৰ্ধাৰিত অগ্ৰাধিকাৰৰ ক্ৰম অনুসৰি লোকসভাৰ অধ্যক্ষক ভাৰতীৰ উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ মুখ্য ন্যায়াধীশৰ সৈতে সপ্তম স্থানত ৰখা হৈছে। অধ্যক্ষই সদনৰ নাগৰিক সকলৰ সন্মানৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰে। সেয়ে তেওঁ দেশৰ সন্মান, স্বাধীনতা আৰু অধিকাৰৰো প্ৰতিনিধিত্ব কৰে। এইটো ভাৰতীয় সংবিধানৰ এটা সন্মানীয় আৰু শ্ৰদ্ধাৰ পদবী আৰু যি এই পদত অধিস্থিত হয় তেওঁ জ্ঞানী, বুদ্ধিয়ক আৰু নিৰপেক্ষ ব্যক্তি হয়।

লোকসভাৰ সভাপতি হিচাপে দায়িত্ব পালন কৰাৰ বাদেও সংবিধানে তেওঁক কিছুমান বিশেষ ক্ষমতা দিছে। সদনে প্ৰেৰণ কৰা এখন বিধেয়ক বিত্ত বিধেয়ক হয়নে নহয় সেইটো তেওঁ নিৰ্ধাৰণ কৰে। সংসদৰ দুয়োখন সদনৰ যুটীয়া অধিবেশনত তেওঁ সভাপতিত্ব কৰে। ৰাজনৈতিক বিফলতাৰ পদেন সভাপতি হিচাপে কাম কৰে। ৰাজনৈতিক বিফলতাৰ বাবে অধ্যক্ষই এজন ব্যক্তিক অযোগ্য বুলি অপসাৰিত কৰিব পাৰে।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ১ঃ ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰপতি সংসদৰ এক অবিচ্ছেদ্য অংগ (শুদ্ধ/অশুদ্ধ)

.....

প্ৰশ্ন নং ২ঃ ভাৰতৰ সংসদত কেইখন সদন আছে?

.....

প্ৰশ্ন নং ৩ঃ সংসদৰ কোনখন সদনক জনসাধাৰণৰ সদন বুলি জনা যায়?

.....

প্ৰশ্ন নং ৪ঃ ৰাজ্যসভাৰ সভাপতি কোন?

.....

প্ৰশ্ন নং ৫ঃ বিত্ত বিধেয়ক লোকসভাত কোনে উত্থাপন কৰে?

.....

.....

প্ৰশ্ন নং ৬ঃ সংসদৰ যুটীয়া অধিবেশনত কোনে সভাপতিত্ব কৰে?

.....

প্ৰশ্ন নং ৭ঃ লোকসভাৰ সদস্য হ'বৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় দুটা অৰ্হতা লিখক।

.....

.....

চিন্তা-চৰ্চা কৰক ৯.১

অসমৰ পৰা কিমান সদস্য লোকসভা আৰু ৰাজ্যসভালৈ নিৰ্বাচিত হয় জানিবলৈ যত্ন কৰক।

.....

.....

.....

৯.৪ সংসদৰ ক্ষমতা আৰু কাৰ্যাৱলী

সংসদৰ প্ৰধান দায়িত্ব হল আইন প্ৰনয়ন কৰা। ই কেন্দ্ৰীয় সূচী আৰু ৰাজ্যিক সূচীৰ অন্তৰ্ভুক্ত সকলো বিষয়ৰ ওপৰত আইন প্ৰস্তুত কৰে। অৱশিষ্ট ক্ষমতাৰ অন্তৰ্ভুক্ত বিষয়ৰ ওপৰতো ই আইন প্ৰনয়ন কৰিব পাৰে। সংসদৰ দুয়োখন সদনৰ অনুমোদন অবিহনে কোনো বিধেয়ক প্ৰেৰণ কৰিব নোৱাৰি। বিত্তীয় বিধেয়ক লোকসভাতহে উত্থাপন কৰিব পাৰি। লোকসভাই অনুমোদন জনোৱা বিত্ত বিধেয়কত ৰাজ্যসভাই ১৪ দিনৰ ভিতৰত অনুমোদন জনাব লাগিব। সেই সময়ৰ ভিতৰত যদি ৰাজ্যসভাই অনুমোদন নকৰে তেতিয়া বিধেয়কখন দুয়োখন সদনে গ্ৰহণ কৰা বুলি ঘোষণা কৰা হয়। বিত্ত বিধেয়কৰ বাদে অন্য বিধেয়ক লৈ দুয়োখন সদনৰ মাজত বিবাদ সৃষ্টি হ'লে ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে যুটীয়া সদন আহ্বান কৰি মীমাংসা কৰে।

সংসদে সংবিধান সংশোধন কৰিব পাৰে। কিছুমান সংশোধনীৰ বাবে সদনৰ সাধাৰণ সংখ্যাগৰিষ্ঠতা আৰু কিছুমানৰ বাবে বিশেষ সংখ্যাগৰিষ্ঠতাৰ প্ৰয়োজন হয়। সংবিধান সংশোধনক লৈ দুয়োখন সদনৰ মাজত বিবাদৰ সৃষ্টি হ'লে লোকসভাই অগ্ৰাধিকাৰ পায়।

সংসদে অধ্যাদেশ জাৰি কৰিব লাগে আৰু ৰাষ্ট্ৰপতিৰ জৰুৰী অৱস্থা ঘোষণাক অনুমোদন জনাব লাগে।

সংসদৰ দুয়োখন সদনৰ নিৰ্বাচিত সদস্য সকলে ৰাষ্ট্ৰপতি নিৰ্বাচনত অংশগ্ৰহণ কৰে। সংসদৰ সকলো সদস্যই উপ-ৰাষ্ট্ৰপতি নিৰ্বাচনত অংশগ্ৰহণ কৰে। সদস্য সকলে তেওঁলোকৰ অপসাৰনতো অংশ গ্ৰহণ কৰে। লোকসভাৰ সদস্যসকলে সদনৰ অধ্যক্ষ আৰু উপাধ্যক্ষক নিৰ্বাচন কৰে। ই স্বায়ত্ব শাসিত সংগঠন সমূহ যেনে- ভাৰতৰ লোক সেৱা আয়োগ, হিচাপ পৰীক্ষক আদিয়ে দাখিল কৰা বিবৃতিৰ আলোচনাত ৰাজ্যসভাৰ লগত ভাগ লয়। ই সংসদৰ

বাহিৰৰ আৰু নিজৰ সদস্য সকলে নিয়ম ভংগ কৰিলে বিশেষ শাস্তি বিহিব পাৰে।

সংসদে কার্যপালিকাক নিয়ন্ত্রণ কৰে। এইটোৱে হ'ল সর্বোস্ব অংগ য'ত চৰকাৰৰ নীতিসমূহ আলোচনা আৰু সমালোচনা কৰা হয়। মন্ত্রীপৰিষদ ইয়াৰ কাম-কাজৰ বাবে লোক সভাৰ ওচৰত দায়ী। ৰাজ্যসভা আৰু লোক সভাৰ সদস্যসকলে চৰকাৰক নিয়ন্ত্রণ কৰিবৰ বাবে সহযোগ প্রস্তাৱ আৰু অতিৰিক্ত প্রশ্ন উত্থাপন কৰিব পাৰে।

কার্যপালিকা নিয়ন্ত্রণৰ ক্ষেত্রত লোকসভা ৰাজ্যসভাতকৈ বেছি শক্তিশালী কাৰণ লোকসভাই অকলেই মন্ত্রী পৰিষদৰ বিপৰীতে অনাস্থা আনিব পাৰে। যদি সংসদৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠ সদস্যই এনে অনাস্থাত সমর্থন জনাই তেতিয়া মন্ত্রী পৰিষদে পদত্যাগ কৰিবলৈ বাধ্য। এইটোৱে বুজাই যে সংখ্যাগৰিষ্ঠ সদস্যৰ সমর্থন সাপেক্ষেহে মন্ত্রীপৰিষদ পদত অধিস্থিত থাকে। সেয়ে লোকসভাই চৰকাৰ গঠন আৰু ভংগ কৰিব পাৰে।

জানি থোৱা ভাল

সংসদৰ অধিবেশন অনুস্থিত নোহোৱা অৱস্থাত ৰাষ্ট্রপতিয়ে অধ্যাদেশ জাৰি কৰিব পাৰে। সংসদে প্রেৰণ কৰা আইনৰ ওপৰত ইয়াৰ একে শক্তি আৰু ফলাফল আছে।

চিন্তা-চর্চা কৰক ৯.২

বর্তমান সময়ত সংসদৰ কার্যবিবৰণী দূৰদর্শনত প্রচাৰ কৰা হয়। সংসদে ব্যৱহাৰ কৰা কার্য বিৱৰণীবোৰ কৰিবলৈ যত্ন কৰা।

.....

.....

.....

.....

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ৮ঃ সংসদে সংবিধান সংশোধন কৰিব পাৰে।

(শুদ্ধ/ অশুদ্ধ)

.....

প্রশ্ন নং ৯ঃ সংসদে কার্যপালিকাক কেনেকৈ নিয়ন্ত্রণ কৰে ব্যাখ্যা কৰা।

(৫০টা শব্দৰ ভিতৰত)

.....

.....

.....

.....

.....

৯.৫ সংসদৰ দুয়োখন সদনৰ মাজত সম্পর্ক

ভাৰতত দ্বি- সদনীয় বিধানমণ্ডল আছে, ই বুজাই যে সংসদখন দুখন সদনেৰে গঠিত - লোকসভা আৰু ৰাজ্যসভা। কিন্তু দুয়োখন সদন সমান শক্তিশালী নহয়। লোকসভা ৰাজ্যসভাতকৈ বেছি শক্তিশালী।

কিছুমান ক্ষেত্রত দুয়োখন সদনে সমান ক্ষমতা উপভোগ কৰে। ৰাষ্ট্রপতি আৰু উপ-ৰাষ্ট্রপতিৰ নির্বাচন আৰু অপসাৰন, সংবিধান সংশোধন, উচ্চতম আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ন্যায়াধীশৰ অপসাৰণ, ৰাষ্ট্রপতিৰ অধ্যাদেশ আৰু জৰুৰী ক্ষমতাৰ অনুমোদন, বিভিন্ন সংস্থাসমূ হৰ প্রতিবেদন খতিয়ান বিবেচনা আদিত ৰাজ্যসভা আৰু লোকসভা সমানে ক্ষমতাশালী।

দেশৰ আর্থিক দিশৰ ওপৰত লোকসভাৰ নিয়ন্ত্রণ আছে। বিত্ত বিধেয়ক কেৱল লোকসভাতহে উত্থাপন কৰা হয়। লোকসভাৰ অনুমোদন নোহোৱাকৈ কোনো কৰ বহুৱাব নোৱাৰি। কৰ বৃদ্ধি কমাব নোৱাৰে। বিত্ত বিধেয়ক গৃহীত কৰাৰ ক্ষেত্রত লোকসভা সর্বোস্ব ক্ষমতাৰ গৰাকী।

লোকসভাই কার্যপালিকাক নিয়ন্ত্রণ কৰে। লোকসভাৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠ সদস্যৰ সমর্থন মর্মে মন্ত্রীপৰিষদ পদত অধিস্থিত থাকে। লোকসভাই অনাস্থা আনিলে মন্ত্রীসভাই পদত্যাগ কৰিব লাগে।

সংসদৰ যুটীয়া অধিবেশনত লোকসভাৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠতাৰ বাবে ৰাজ্যসভাতকৈ উচ্চ স্থান অধিকাৰ কৰে। অন্যহাতেদি লোকসভাৰ অধ্যক্ষই যুটীয়া অভিবেশনত সভাপতিত্ব কৰে।

কিছুমান বিষয়ত ৰাজ্যসভাৰ বিশেষ ক্ষমতা আছে। ৰাষ্ট্রীয় স্বার্থৰ খাতিৰত ৰাজ্যসভাই ৰাজ্যিক সূচীৰ বিষয় সমৱর্তী সূচী বা কেন্দ্রীয় সূচীলৈ স্থানান্তৰ কৰিব পাৰে। ই সদনৰ দুই-তৃতীয়াংশ সদস্যৰ প্রস্তাৱ গ্রহণ কৰি কেন্দ্র আৰু ৰাজ্যৰ বাবে এক বা একাধিক উমৈহতীয়া সর্বভাৰতীয় সেৱাৰ ব্যৱস্থা কৰিব পাৰে।

লোকসভা যেতিয়া ভংগ হৈ যায় ৰাজ্যসভাই স্থায়ী সদন হিচাপে আইন প্রনয়নৰ কাম-কাজ চলাই নিয়ে।

জানি থোৱা ভাল

১) প্রত্যেক সদনৰ এক-দশমাংশ সদস্যৰে সদনৰ ক'ৰাম বা থুল গঠন কৰা হয়। ক'ৰাম বা থূল অবিহনে সদনৰবৈঠক বহিব নোৱাৰে।

২) লোকসভা আৰু ৰাজ্যসভাৰ বৈঠক বছৰত দুবাৰকৈ বহিব লাগে। দুখন বৈঠকৰ মাজৰ ব্যৱধান ৬ মাহতকৈ বেছি হ'ব নালাগে।

৩) ৰাষ্ট্রপতিয়ে যিকোনো সময়ত সদনৰ বিশেষ অধিবেশন আহ্বান কৰিব পাৰে।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ১০ঃ জাতীয় স্বার্থৰ ভিতৰত ৰাজ্যসভাই ৰাজ্যিক সূচীৰ বিষয় কেন্দ্রীয় বা সমৱর্তী সূচীলৈ স্থানান্তৰ কৰিব পাৰে। (শুদ্ধ/অশুদ্ধ)

.....

প্রশ্ন নং ১১ঃ বিত্ত বিধেয়ক ..... সভাতহে উত্থাপন কৰিব পাৰি। (খালী ঠাই পূৰণ কৰক)

.....

৯.৬ আইন প্রণয়ন পদ্ধতি

সংসদৰ প্রধান কার্য হ'ল আইন প্রনয়ণ কৰা। আইন প্রনযণ কৰিবলৈ হ'লে এটা প্রস্তাৱ, যাক বিধেয়ক বুলি কোৱা হয়, সংসদত উত্থাপন কৰিব লাগে। বিধেয়কবোৰ দুটা শ্রেণীত বিভক্ত কৰিব পাৰি— সাধাৰণ বিধেয়ক আৰু বিত্ত বিধেয়ক। বিত্ত বিধেয়ক চৰকাৰৰ সদস্যৰ দ্বাৰাহে উত্থাপন কৰা হয়। কিন্তু সাধাৰণ বিধেয়ক সংসদৰ যিকোনো সদস্যই উত্থাপন কৰিব পাৰে।

এখন বিধেয়ক আইনত পৰিণত হোৱাৰ আগত সংসদৰ বিভিন্ন পর্য্যায় অতিক্রম কৰিব লাগে।

প্রথম স্তৰটোক প্রথম পঠন বুলি কোৱা হয়। এই স্তৰত বিধেয়ক সদনত উত্থাপন কৰা হয়। সদনে অনুমোদন জনোৱাৰ পিছত বিধেয়কখন ভাৰতৰ ৰাজপত্রত প্রকাশ কৰা হয়।

পিছৰ পর্যায়টো হল দ্বিতীয় পঠন। এই স্তৰত বিধেয়কখন হয়তো (ক) তৎকালীনভাৱে আলোচনাৰ বাবে লোৱা হয় অথবা (খ) বাছনি কমিটিলৈ বিবেচনাৰ বাবে পঠোৱা হয় নাইবা (গ) জনসাধাৰণৰ মতামতৰ বাবে প্রচাৰ কৰা হয় নাইবা (ঘ) অন্যখন সদনৰ সন্মতি সাপেক্ষে এখন যুটীয়া কমিটিলৈ প্রেৰণ কৰা হয়।

সাধাৰণতে বিধেয়কবোৰ বাচনী কমিটি বা যুটীয়া কমিটিলৈ প্রেৰণ কৰা হয়। এই স্তৰত বিধেয়কখন পুংখানুপুংখভাৱে আলোচনা কৰি বিধেয়কৰ নক্সা সম্পূর্ণ কৰা হয়। তাৰ পিছত কমিটিৰ সভাপতিয়ে বিধেয়কখন সদনত দাঙি ধৰে, সদনে বিধেয়কখন দফা দফাকৈ আলোচনা কৰি ইয়াৰ প্রয়োজনীয় সংশোধন কৰে। ইয়াৰ পিছত বিধেয়কৰ তৃতীয় পঠন হয়। এই স্তৰত বিধেয়কখন সদনত সামগ্রিকভাৱে আলোচনা কৰা হয়। এই স্তৰৰ প্রধান উদ্দেশ্যে হ'ল বিধেয়কখন গ্রহণ কৰা বা অগ্রাহ্য কৰা। যদি সদনৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠ সদস্যই বিধেয়কখনত ভোটদান কৰে তেতিয়া বিধেয়কখন সেই সদনত গৃহীত হয়।

যেতিয়া বিধেয়কখন এখন সদনে গ্রহণ কৰে ইয়াক আনখন সদনলৈ সন্মতিৰ বাবে পঠোৱা হয়। সেই সদনতো বিধেয়কখন একেধৰণৰ তিনিটা পর্যায়ত আলোচনা কৰা হয়। বিধেয়কখন যদি সেই সদনে গৃহীত কৰি পঠিয়াই তেতিয়া বিধেয়কখন ৰাষ্ট্রপতিৰ স্বাক্ষৰৰ বাবে

প্ৰেৰণ কৰা হয়। যদি দুয়োখন সদনৰ মাজত বিধেয়কখন লৈ বিবাদৰ সৃষ্টি হয় তেতিয়া ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে সংসদৰ যুটীয়া অধিবেশন আহ্বান কৰে। যুটীয়া অধিবেশনত বিধেয়কখন অনুমোদন জনোৱাৰ পিছত ৰাষ্ট্ৰপতিৰ স্বাক্ষৰৰ বাবে প্ৰেৰণ কৰা হয়। ৰাষ্ট্ৰপতিৰ স্বাক্ষৰ লাভ কৰাৰ পিছত বিধেয়কখন আইনত পৰিণত হয়।

জানি থোৱা ভাল

বাৰ্ষিক বাজেটখন হৈছে এখন বিত্ত বিধেয়ক যিখন বিধেয়ক বিত্তমন্ত্ৰীয়ে লোকসভাত উত্থাপন কৰে।

৯.৬.১ বিত্ত বিধেয়ক প্ৰস্তুতি পদ্ধতি

আগতে উল্লেখ কৰা হৈছে যে বিত্ত বিধেয়ক লোকসভাত উত্থাপন কৰা হয়। বিত্ত বিধেয়ক ৰাজ্যসভাত উত্থাপন কৰা নহয়।

বিত্ত বিধেয়ক তিনিটা পৰ্য্যায়ত গ্ৰহণ কৰা হয়— প্ৰথম পঠন, দ্বিতীয় পঠন আৰু তৃতীয় পঠন, লোকসভাই বিত্ত বিধেয় গ্ৰহণ কৰাৰ পিছত অধ্যক্ষই ইয়াত স্বাক্ষৰ কৰে। তাৰপিছত ইয়াক ৰাজ্যসভালৈ প্ৰেৰণ কৰা হয়।

ৰাজ্যসভাই ১৪ দিনৰ ভিতৰত বিত্ত-বিধেয়ক ঘূৰাই পঠাব লাগে। যদি এইখন ১৪ দিনৰ ভিতৰত ঘূৰাই নপঠাই তেতিয়া সংসদৰ দুয়োখন সদনে ইয়াক গ্ৰহণ কৰা বুলি ধৰি লোৱা হয়। তাৰ পিছত বিধেয়কখন ৰাষ্ট্ৰপতিৰ স্বাক্ষৰৰ বাবে প্ৰেৰণ কৰা হয়। ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে বিত্ত বিধেয়ক এখন ঘূৰাই পঠাব নোৱাৰে। ৰাষ্ট্ৰপতিৰ স্বাক্ষৰ লাভ কৰাৰ পিছত বিধেয়কখন আইনত পৰিণত হয়।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ১২ঃ সংসদত বিত্ত বিধেয়ক প্ৰস্তুত পদ্ধতিৰ বিষয়ে আলোচনা কৰক। (৫০ টা শব্দৰ ভিতৰত)

.....

.....

.....

.....

.....

প্ৰশ্ন নং ১৩ঃ এখন বিধেয়ক ..... স্বাক্ষৰদান কৰাৰ পিছত আইনত পৰিণত হয়। (খালী ঠাই পূৰণ কৰক)

.....

৯.৭ ৰাজ্যিক বিধানমণ্ডল

ভাৰতবর্ষত ৰাজ্যিক বিধানমণ্ডল ৰাজ্যপাল আৰু এখন বা দুখন সদনেৰে গঠিত হয়। ইয়াৰ নিম্ন সদনক বিধানসভা আৰু উচ্চ সদনক বিধান পৰিষদ বুলি কোৱা হয়।

৯.৭.১ বিধানসভা

সংবিধান মতে বিধানসভাৰ সদস্য ৫০০ জনতকৈ বেছি হ'ব নেলাগিব আৰু ৬০জনৰ কম হ'ব নেলাগিব। সদস্যবোৰ ৰাইজে নির্বাচিত কৰে। বিধান সভাৰ কিছু আসন অনুসূচিত জাতি আৰু অনুসূচিত জনজাতিৰ কাৰণে সংৰক্ষিত থাকে।

বিধানসভাৰ সদস্য পাঁচ বছৰৰ কাৰণে নির্বাচিত হয়। কিন্তু ৰাজ্যপালে বিধানসভাখন ৫ বছৰ সম্পূর্ণ নোহোৱাকৈ ভংগ কৰি নতুনকৈ নির্বাচন পাতিব পাৰে।

বিধানসভাৰ সদস্য হ'বলৈ ভাৰতীয় নাগৰিক হ'ব লাগিব আৰু বয়স কমেও ২৫ বছৰ হ'ব লাগিব। তেওঁ দুয়োটা সদন আৰু সংসদৰ সদস্য একেলগে হ'ব নোৱাৰে।

বিধানসভাৰ অধ্যক্ষই বিধান সভাৰ অধিষ্ঠাতা হয় আৰু তেওঁৰ অবিহনে উপাধ্যক্ষই ইয়াৰপৰিচালনা কৰে।

জানি থোৱা ভাল

যেতিয়া ৰাজ্যত জৰুৰী অৱস্থা ঘোষণা কৰা হয় তেতিয়া বিধানসভাখন স্থগিত অথবা বাতিল কৰা হয়।

● **বিধান সভাৰ ক্ষমতা আ ৰু কার্যাৱলী**

বিধান সভাৰ প্রধান কাম হ'ল ৰাজ্যৰ বাবে আইন প্রস্তুত কৰা। জৰুৰীকালীন অৱস্থা ঘোষণাৰ পাছত বিধান সভাই কোনো বিধায়িনী ক্ষমতা ব্যৱহাৰ কৰিব নোৱাৰে।

বিধান সভাই মন্ত্রীসকলক পৰিচালনা কৰে। মন্ত্রী মণ্ডলে বিধানসভাত তেওঁলোকৰ কাম-কাজৰ বিষয়ে প্রয়োজন সাপেক্ষে উত্তৰ দিব লাগিব। বিধানসভাই মুখ্যমন্ত্রীৰ বিৰুদ্ধে অনাস্থা প্রস্তাৱ আনিব পাৰে। এই প্রস্তাৱ গৃহিত হ'লে মন্ত্রী মণ্ডলৰ পতন ঘটে।

বিধানসভাই ৰাজ্যৰ বিত্তীয় দিশৰ ওপৰত পূর্ণ নিয়ন্ত্রণ ৰাখে। বিত্তীয় বিল কেৱল বিধানসভাৰ মজিয়াতহে উপস্থাপন কৰে। চৰকাৰে বিধানসভাৰ অনুমতি নোলোৱাকৈ কৰ লগাব, কমাব, বঢ়াব বা গুচাব নোৱাৰে।

নির্বাচিত বিধানসভাৰ সদস্যসকলে ভাৰতৰ ৰাষ্ট্রপতিৰ আৰু ৰাজ্যসভাৰ প্রতিনিধিৰ নির্বাচনত ভাগ ল'ব পাৰে।

বিধানসভাই ভাৰতীয় সংবিধানৰ কিছু সাল-সলনি ঘটোৱাৰ সময়ত অংশ

ল'ব পাৰে।

৯.৭.২ বিধান পৰিষদ

বিধান পৰিষদৰ সদস্য সংখ্যা ৪০ জনৰ কম হ'ব নেলাগিব আৰু ৰাজ্যৰ বিধান সভাখনৰ মুঠ সদস্যৰ $^{১}/_{৩}$ ভাগৰ বেছি হ'ব নেলাগিব।

বিধান পৰিষদৰ সদস্যসকল পৰোক্ষভাৱে নির্বাচিত হয়। $^{১}/_{৩}$ ভাগ নির্বাচিত হয় স্থানীয় চৰকাৰী গোট যেনে— জিলা পৰিষদ, পৌৰ সভা আদিৰ আন $^{১}/_{৩}$ নির্বাচিত হয় বিধান সভাৰ সদস্যৰ দ্বাৰা। $^{১}/_{১২}$ ভাগ নির্বাচিত হয় সমষ্টিটোৰ স্নাতকৰ দ্বাৰা, $^{১}/_{১২}$ ভাগ মহাবিদ্যালয় আৰু বিশ্ববিদ্যালয়ৰ শিক্ষকে নির্বাচিত কৰে। বিধান পৰিষদৰ বাকী $^{১}/_{৩}$ সদস্যসকলক ৰাজ্যপালে মনোনীত কৰে।

বিধান পৰিষদ এক স্থায়ী সদন। ৰাজ্যপালে ইয়াক ভংগ কৰিব নোৱাৰে। প্ৰতি দুবছৰে $^{১}/_{৩}$ ভাগ সদস্যই অৱসৰ লয় আৰু তাৰ বাবে ভোট হয়।

বিধান পৰিষদৰ সদস্য হ'বলৈ হ'লে তেওঁ ভাৰতীয় নাগৰিক হ'ব লাগিব। তেওঁৰ বয়স কমেও ৩০ বছৰ হ'ব লাগিব। তেওঁ বিধানসভা বা সংসদৰ সদস্য হ'ব নোৱাৰিব।

বিধান পৰিষদৰ সভাপতি জন বিধান পৰিষদৰ অধিষ্ঠাতা হয়। তেওঁৰ অনুপস্থিতিত উপ-সভাপতিজন অধিষ্ঠাতা হয়। তেওঁলোকক বিধান পৰিষদৰ সদস্যৰ মাজৰ পৰা নির্বাচিত কৰা হয়।

জানি থোৱা ভাল

বর্তমান ভাৰতবর্ষত পাচঁখন ৰাজ্যত বিধান পৰিষদ আছে। এই ৰাজ্যসমূহ হ'ল বিহাৰ, উত্তৰ প্ৰদেশ, মহাৰাষ্ট্ৰ, কর্ণাটক আৰু জম্মু কাশ্মীৰ।

● বিধান পৰিষদৰ ক্ষমতা আৰু কার্যাৱলী

ৰাজ্য-সূচী বা সমবর্তী-সূচিৰ যিকোনো বিষয়ৰ ওপৰত বিধান পৰিষদে সাধাৰণ বিল উত্থাপন কৰিব পাৰে। বিত্তীয় বিল বিধান পৰিষদে প্ৰয়োগ কৰিব নোৱাৰে।

বিধান সভাই গৃহীত কৰা বিত্তীয় বিল ১৪ দিনৰ ভিতৰত বিধান পৰিষদে গৃহীত কৰিব লাগে। যদি এই নির্ধাৰিত সময়ৰ ভিতৰত নকৰে তেতিয়া হ'লে বিধান পৰিষদৰ দুয়োটা সদনে মানি লোৱা বুলি ধৰি লোৱা হয়।

মন্ত্ৰী পৰিষদক বিধান পৰিষদে নিয়ন্ত্ৰণ কৰি থাকে। সদস্যসকলে বিভিন্ন ধৰণৰ প্ৰশ্ন মন্ত্ৰীসকলক সুধিব পাৰে আৰু তেওঁলোকৰ ওপৰত বিভিন্ন প্ৰস্তাৱ আনিব পাৰে। বিধান পৰিষদে মন্ত্ৰীসকলৰ ওপৰত অনাস্থা প্ৰস্তাৱ [No Confidence Motion) আনিব নোৱাৰে।

বিধান পৰিষদে সংবিধান সাল-সলনিত বিধানসভাত ভাগ ল'ব পাৰে।

ওপৰৰ আলোচনাৰ পৰা দেখা গ'ল যে বিধান পৰিষদ বিধানসভাতকৈ কম শক্তিশালী আৰু ইয়াক সংসদৰ ৰাজ্য সভাৰ লগতো তুলনা কৰিব নোৱাৰি। বিধান পৰিষদ এটা মাথো অলংকৃত অনুষ্ঠানহে।

জানি থোৱা ভাল

সাধাৰণ বিল বা বিত্তীয় বিল গৃহিত কৰাত ৰাজ্যৰ বিধানমণ্ডলে কেন্দ্রীয় সংসদৰ দৰে একে পদ্ধতি মানি চলে। ৰাজ্যৰ বিধানমণ্ডলৰ ক্ষেত্রত নিম্ন সদন অর্থাৎ বিধান-সভা উচ্চ সদন অর্থাৎ বিধান পৰিষদতকৈ অধিক শক্তিশালী।

চিন্তা-চর্চা কৰক ৯.৩

১) ভাৰতবর্ষত বর্তমান কেইখন ৰাজ্য আছে?

.....

২) অসম বিধানসভাৰ সদস্যৰ সংখ্যা কিমান?

.....

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ১৪ঃ ৰাজ্যিক বিধানমণ্ডলৰ সদন দুটাৰ নাম উল্লেখ কৰক।

.....

প্রশ্ন নং ১৫ঃ বিধানসভাৰ সদস্যসকলৰ অর্হতাৰ বিষয়ে লিখক ।

.....

.....

প্রশ্ন নং ১৬ঃ বিধান পৰিষদৰ শক্তিৰ ওপৰত এক চমু ব্যাখ্যা আগবঢ়াওক।

.....

.....

প্রশ্ন নং ১৭ঃ বিধানসভাৰ শক্তিৰ ওপৰত এক চমু ব্যাখ্যা আগবঢ়াওক।

.....

.....

৯.৮ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- ভাৰতৰ সংসদ দুখন সদনেৰে গঠিত- লোকসভা আৰু ৰাজ্যসভা। দুয়োখন সদনৰ ভিতৰত লোকসভা ৰাজ্যসভাতকৈ বেছি ক্ষমতাশালী। লোকসভাৰ দেশৰ বিত্ত ব্যৱস্থাৰ ওপৰত সম্পূৰ্ণ নিয়ন্ত্ৰণ আছে। মন্ত্ৰী পৰিষদ সামগ্ৰিকভাৱে লোকসভাৰ ওচৰত দায়ী। যিহেতু ৰাজ্যসভা এক স্থায়ী সদন সেয়ে ইয়াৰ গুৰুত্ব নুই কৰিব নোৱাৰি। ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে ইয়াক ভংগ কৰিব নোৱাৰে।
- ভাৰতীয় সংসদ দুখন সদনেৰে গঠিত - লোকসভা আৰু ৰাজ্যসভা। দুয়োখন সদনৰ মাজত, লোকসভা বেছি শক্তিশালী।দেশৰ আৰ্থিক দিশৰ ওপৰত লোকসভাৰ নিয়ন্ত্ৰণ আছে। ৰাজ্যসভা হ'ল স্থায়ী সদন। ইয়াক ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে ভংগ কৰিব নোৱাৰি।
- ৰাজ্যসভাক ৰাজ্যপৰিষদ বুলিও জনা যায়। ই ভাৰতৰ ৰাজ্যসমূহক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে।ৰাজ্য সমূহে জনসংখ্যাৰ ভিত্তিত তেওঁলোকৰ প্ৰতিনিধি এই সদনলৈ প্ৰেৰণ কৰে।
- ৰাজ্যসভাৰ সদস্যসকলক জনসাধাৰণে পোনপটীয়াকে নিৰ্বাচন নকৰে। ৰাজ্যসভা হ'ল স্থায়ী সদন।ভাৰতৰ উপ-ৰাষ্ট্ৰপতি ৰাজ্যসভাৰ পদেন সভাপতি।
- লোকসভা জনসাধাৰণৰ সদন বুলিও জনা যায়। সাধাৰণতে ই দেশৰ জনসাধাৰণক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে।
- লোকসভাৰ সদস্য সকলক ৫ বছৰৰ বাবে নিৰ্বাচন কৰা হয়।কিন্তু ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে ইয়াৰ কাৰ্যকাল শেষ হোৱাৰ আগতে ভংগ কৰি দিব পাৰে। অধ্যক্ষই লোকসভাৰ বৈঠকত সভাপতিত্ব কৰে।
- সংসদৰ প্ৰধান দায়িত্ব হল আইন প্ৰনয়ন কৰা। ই কেন্দ্ৰীয় সূচী আৰু ৰাজ্যিক সূচীৰ অন্তৰ্ভুক্ত সকলো বিষয়ৰ ওপৰত আইন প্ৰস্তুত কৰে। অৱশিষ্ট ক্ষমতাৰ অন্তৰ্ভুক্ত বিষয়ৰ ওপৰতো ই আইন প্ৰনয়ন কৰিব পাৰে।
- ভাৰতবৰ্ষত ৰাজ্যিক বিধানমণ্ডল ৰাজ্যপাল আৰু এখন বা দুখন সদনেৰে গঠিত হয়। ইয়াৰ নিম্ন সদনক বিধানসভা আৰু উচ্চ সদনক বিধান পৰিষদ বুলি কোৱা হয়।
- বিধানসভাৰ সদস্য পাঁচ বছৰৰ কাৰণে নিৰ্বাচিত হয়। কিন্তু ৰাজ্যপালে বিধানসভাখন ৫ বছৰ সম্পূৰ্ণ নোহোৱাকৈ ভংগ কৰি নতুনকৈ নিৰ্বাচন পাতিব পাৰে। বিধান পৰিষদ এক স্থায়ী সদন।

৯.৯ অধিক জানিবলৈ

অসমীয়া গ্ৰন্থ ঃ

১) গগৈ, অধ্যাপক পুৰন্দৰ ২০০০। *ভাৰতৰ প্ৰশাসন আৰু ৰাজনীতি*। গুৱাহাটী ঃ বনলতা।

২) শৰ্মা, দুৰ্গা কান্ত , ৰফিক, জামান আৰু শৰ্মা ,ড° পূৰবী ২০০৫। *স্নাতক মহলাৰ ভাৰতীয় ৰাজনৈতিক ব্যৱস্থা— এক আলোকপাত* । গুৱাহাটী ঃ অসম বুক ডিপ'।

৩) পাল, ড° কৃপেশ চন্দ্ৰ আৰু নায়ক, প্ৰতুল চন্দ্ৰ ২০১১। *স্নাতক মহলাৰ ভাৰতৰ ৰাজনৈতিক ব্যৱস্থা*। গুৱাহাটী ঃ অৰুণ প্ৰকাশন।

ইংৰাজী গ্ৰন্থ ঃ

1) Chander, Prakash.(2000). *Indian Government and Politics*. New Delhi : Cosmos Bookhive Pvt. Ltd.

2) Ghai, K.K.(2007). *Indian Government and Politics*.New Delhi: Kalyani Publishers.

3) Kapur, Anup Chand and Misra, K.K. (2006). *Select Constitutions.*New Delhi : S. Chand and Company.

4) Pylee, M,V. (2006). *Constitutional Government in India.* New Delhi:S. Chand and Company.

৯.১০ অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান

১ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ শুদ্ধ।

২ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ দুখন সদন।

৩ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ লোকসভা।

৪ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ ভাৰতৰ উপ- ৰাষ্ট্ৰপতি।

৫ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ চৰকাৰৰ সদস্য অৰ্থাৎ এজন মন্ত্ৰী তেওঁ লোকসভাত বিত্ত বিধেয়ক উত্থাপন কৰিব পাৰে।

৬ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ লোকসভাৰ অধ্যক্ষ।

৭ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ লোকসভাৰ এজন সদস্য হ'বলৈ—

(ক) ভাৰতৰ নাগৰিক হ'ব লাগিব।

(খ) তেওঁৰ বয়স ২৫ বছৰৰ কম হ'ব নোৱাৰিব।

৮ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ শুদ্ধ।

৯ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ সংসদে কাৰ্যপালিকা নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব পাৰে। এইটো সৰ্বোচ্চ অংগ য'ত চৰকাৰৰ নীতি সমূহ আলোচনা আৰু সমালোচনা কৰা হয়। ই মন্ত্ৰী পৰিষদৰ বিপৰীতে অনাস্থা আনিব পাৰে। যদি সংখ্যাগৰিষ্ঠ সদস্যই অনাস্থাত সমৰ্থন জনাই তেতিয়া মন্ত্ৰীপৰিষদে পদত্যাগ কৰিব লাগে। সংসদৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠ সদস্যৰে সন্মতি থকালৈকে মন্ত্ৰীসভা পদত অধিস্থিত হৈ থাকে। এইক্ষেত্ৰত লোকসভা ৰাজ্যসভাতকৈ অধিক ক্ষমতাশালী।

১০ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ শুদ্ধ।

১১ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ লোকসভা।

১২ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ বিত্ত বিধেয়ক তিনিটা পৰ্যায়ৰ মাজেৰে গৃহীত হয়- প্ৰথম পঠন, দ্বিতীয় পঠন আৰু তৃতীয় পঠন। লোকসভাই বিত্ত বিধেয়ক গ্ৰহণ কৰাৰ পাছত অধ্যক্ষই স্বাক্ষৰ দান কৰে। তাৰ পিছত ইয়াক ৰাজ্যসভালৈ প্ৰেৰণ কৰা হয়। ৰাজ্যসভাই বিত্ত বিধেয়ক ১৪ দিনৰ ভিতৰত ঘূৰাই দিব লাগে। তাৰপিছত বিধেয়কখন ৰাষ্ট্ৰপতিৰ স্বাক্ষৰৰ বাবে প্ৰেৰণ কৰা হয়। ৰাষ্ট্ৰপতিৰ স্বাক্ষৰ পোৱাৰ পিছত বিধেয়কখন আইনত পৰিণত হয়।

১৩ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ ৰাষ্ট্ৰপতি।

১৪ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ ৰাজ্যপাল।

১৫ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ মন্ত্ৰী পৰিষদ।

১৬ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ শুদ্ধ।

১৭ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ ৰাজ্যপালক ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে ৫ বছৰৰ কাৰণে নিযুক্তি দিয়ে। কিন্তু তেওঁৰ কাৰ্যকাল শেষ হোৱাৰ আগেয়ে ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে তেওঁক পদৰ পৰা অব্যাহতি দিব পাৰে। ৰাজ্যপালে নিজেও ইস্তফা দিব পাৰে। তেওঁৰ কাৰ্যকাল বঢ়াই দিব পাৰে অথবা আন ৰাজ্যলৈ বদলি কৰিব পাৰে। ৰাজ্যিক চৰকাৰে ৰাজ্যপালক আতৰাব নোৱাৰে।

১৮ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ বিধানসভা আৰু বিধান পৰিষদ।

১৯ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ বিধানসভাৰ সদস্য হ'বলৈ ভাৰতীয় নাগৰিক হ'ব লাগিব আৰু বয়স কমেও ২৫ বছৰ হ'ব লাগিব।

২০ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ বিধান পৰিষদৰ শক্তি ৪০ জনৰ কম হ'ব নেলাগিব আৰু ৰাজ্যৰ বিধানসভাখনৰ মুঠ সদস্যৰ $^{১}/_{৩}$ ভাগৰ বেছি হ'ব নেলাগিব।

২১ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ সংবিধান মতে বিধানসভাৰ সদস্য ৫০০ জনতকৈ বেছি হ'ব নেলাগিব আৰু ৬০ জনৰ কম হ'ব নেলাগিব।

৯.১১ আৰ্হি প্ৰশ্ন

ক) বস্তুধৰ্মী প্ৰশ্ন

প্ৰশ্ন ১ঃ সংসদৰ দুয়োখন সদনৰ অধিবেশন কোনে আহ্বান কৰিব আৰু স্থগিত ৰাখিব পাৰে?

প্ৰশ্ন ২ঃ ৰাজ্যসভাৰ সদস্য সকলক কিমান বছৰৰ বাবে নিৰ্বাচন কৰা হয়?

প্ৰশ্ন ৩ঃ ৰাজ্যসভা ভংগ কৰি দিব পাৰিনে?

প্ৰশ্ন ৪ঃ বিধান পৰিষদৰ সদস্যসকল পৰোক্ষভাৱে নিৰ্বাচিত হয় । (শুদ্ধ/অশুদ্ধ)

খ) চুটি প্ৰশ্ন (১৫০ শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্ৰশ্ন ১ঃ ৰাজ্যসভাৰ গঠনৰ বিষয়ে আলোচনা কৰক।

প্ৰশ্ন ২ঃ লোকসভাৰ গঠনৰ বিষয়ে আলোচনা কৰক।

প্ৰশ্ন ৩ঃ ভাৰতীয় সংসদৰ দুয়োখন সদনৰ মাজত সম্পৰ্কৰ বিষয়ে এক ব্যাখ্যা দাঙি ধৰক।

প্ৰশ্ন ৪ঃ বিধানসভাৰ ক্ষমতা আৰু কাৰ্যাৱলীৰ বিষয়ে এক ব্যাখ্যা দাঙি ধৰক।

গ) ৰচনাধৰ্মী প্ৰশ্ন (৩০০-৫০০ শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্ৰশ্ন ১ঃ ভাৰতীয় সংসদৰ গঠনৰ বিষয়ে আলোচনা কৰক। ভাৰতীয় সংসদৰ ক্ষমতা আৰু কাৰ্যাৱলী আলোচনা কৰক।

প্ৰশ্ন ২ঃ ভাৰতীয় সংসদৰ আইন প্ৰণয়ন পদ্ধতি ব্যাখ্যা কৰক।

*** ***** ***